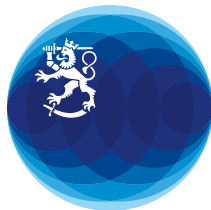

01.06.2019
Yrjö Länsipuro

Finnish Internet Forum kymmenen vuotta

Ulkoministeriö

FIF

Kuva: Petri Kuurma

Finnish Internet Forum kymmenen vuotta

Finnish Internet Forum on vuodesta 2010 lähtien kokoontunut vuosittain keskustelemaan internetin ajankohtaisista aiheista.

Mutta foorumin juuret ulottuvat kauemmas menneisyyteen, viime vuosituhaten lopulle, jolloin internet kasvoi rytisten ulos alkuperäisistä puitteistaan ja haastoi perinteiset käsitykset televiestinnästä ja sen globaalihallinnasta.

Uusista rakenteista käytiin maailmalla kiivas poliittinen kamppailu. Elinkelpoiseksi osoittautui monitoimijamalli, joka saattaa yhteistyöhön kaikki sidosryhmät – valtiot, yksityisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan. Termin multistakeholder approach kääntäminen tuottaa hankaluuksia joissakin kielissä, ja joissakin poliittisissa kulttuureissa on vaikeuksia sitä edes ymmärtää.

YK:n tietoyhteiskuntahuippukokous perusti vuonna 2005 monitoimijapohjaisen Internet Governance Forumin, joka kokoontui ensi kertaa 2006. Sille syntyi spontaanisti jälkikasvua sekä alueellisella että kansallisella tasolla kaikissa maanosissa. Finnish Internet Fo-

rum on osa tätä monikymmenjäsenistä perhettä. Foorumi edistää kaikkien toimijoiden vuoropuhelua kansallisella tasolla Suomessa ja antaa panoksensa Euroopan ja globaalien tason monitoimijayhteistyöhön.

Kenen verkko?

Internet sai alkunsa puoli vuosisataa sitten Pentagonin rahoittaman huippitutkimuksen sivutuotteena, levisi amerikkalaisten yliopistojen käyttöön ja karkasi lopulta kampuksilta liike-elämän ja median palvelukseen. 1990-luvun lopulla se oli kaupallistunut siinä määrin että liittovaltion piti ottaa siitä etäisyyttä, ainakin kä-

sivarren mitan verran. Bill Clintonin Valkoisessa talossa kehitettiin malli jolla vältettiin sekä jäykkä byrokratia että kaikkien sota kaikkia vastaan.

Internetin tunnisteita hallinnoimaan perustettiin 1998 voittoa tavoittelematon *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN)* joka aluksi oli Yhdysvaltain kauppaministeriön tiukassa ohjauksessa. Tavoitteena oli sen pikainen yksityistäminen, mutta 9/11 tuli väliin. Turvallisuus nousi prioriteetiksi, ICANN pysyi liekanaruissa.

Tuossa vaiheessa internet oli jo levinnyt muuallekin maailmaan. Ajatus sen keskeisten elementtien

kansainvälisestä hallinnasta oli herännyt eri tahoilla, mm. Kansainvälisessä Televiestintäliitossa (ITU), joka oli hallinnoinut rajat ylittävää teleliikennettä vuodesta 1860 lähtien tiukasti valtioidenvälisellä pohjalla. ITU:n aloitteesta YK:n yleiskokous kutsui koolle Maailman tietoyhteiskuntahuippukokouksen. Se oli luonteva jatko 90-luvun monille teemahuippukokouksille, ja nosti tietoyhteiskunnan asiat ensi kertaa ensi kertaa huipputaso poliittiselle neuvottelupöydälle. Siltä toivottiin myös ratkaisua orastavaan kiistaan internetin – uuden kummajaisen – hallinnasta.

World Summit on Information Society pidettiin kaksivaiheisena, Genevessä 2003 ja Tunisissa 2005. Vaiheiden väliaikana internet-kiistaa ratkonut työryhmä tuotti määritelmän¹, jossa internetin hallinta tunnustettiin kaikkien toimijoiden – ei siis vain valtioiden - asiaksi, mutta se ei päässyt sopuun hallinnan kokreettisesta mallista. Jotkut valtiot – Venäjä, Kiina, monet kehitysmaat – halusivat rakentaa sen valtioidenväliselle pohjalle,

toiset – mukaanluettuna EU-maat ja Yhdysvallat – halusivat kehittää sitä kaikkien toimijoiden yhteistyönä.

Kysymys internetin hallinnasta oli edelleen levällään, kun huippukokouksen toisen vaiheen korkeat osanottajat alkoivat saapua Tunisiin ja “koputella ovelle” joka takana valmisteleva komitea (PrepCom) istui myöhään yönä avajaisten aattona. Lopulta – kiireessä, pakon edessä – saa-

tiin aikaan kompromissi, jonka huippukokous sitten hyväksyi.

Tunisin kompromissi

Tunisin kompromissi sisälsi kolme osaa, joista vain kaksi mainittiin loppuasiakirjassa. Ensinnäkin, päätettiin käynnistää prosessi joka johtaisi “tehostettuun yhteistyöhön” ja antaisi kaikille valtioille yhtäläisen roolin internetin hallinnan suhteen. Toiseksi, päätettiin perustaa kaikille

toimijoille avoin Internet Governance Forum (IGF) jolla oli väljä mutta ohut mandaatti: se saattoi keskustella internetin hallinnan määritelmän kattamista asioista, luoda yhteyksiä globaalihallinnan muihin tahoihin, edistää tiedonvaihtoa, identifoida ja nostaa esille uusia esiin nousevia kysymyksiä, ja tarvittaessa myös tehdä suosituksia. Foorumi ei kuitenkaan voinut tehdä sitovia päätöksiä eikä se korvannut olemassa olevia elimiä. Mandaatti

¹ 34. A working definition of Internet governance is the development and application by governments, the private sector and civil society, in their respective roles, of shared principles, norms, rules, decision-making procedures, and programmes that shape the evolution and use of the Internet.

YK:n pääsihteeri Kofi Annan avasi Maailman tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS) toisen vaiheen Tunisissa 16. marraskuuta 2005. Hän muistutti että internet on ainutlaatuisen yhteistyön tulos ja toimii yhteistyön varassa. ”Jotta se tuottaisi hyötyä koko maailmalle, meidän on edistettävä samaa yhteistyön henkeä valtioiden, yksityisen sektorin, kansalais-yhteiskunnan ja kansanvälisten järjestöjen kesken”.

Kuva: UN Photo/Mark Garten

annettiin viideksi vuodeksi, joiden aikana sen piti osoittaa tarpeellisuutensa YK:n yleiskokoukselle. Kompromissin kolmas elementti, jota asiakirjassa ei siis mainittu, oli että ICANNin de facto -rooli internetin tunnisteiden teknisenä koordinaattorina jatkui.

Tehostetun yhteistyön (enhanced cooperation) nimitys oli lainatavaraa EU:sta, ja sisältö esimerkiksi luovasta diplomaattisesta tekstistä, joka antoi kaikkien tulkita sitä parhain päin. Se oli myös hyvä esimerkki sananlaskusta ”minä taakse jättää, sen edestään löytää”. Tehostetun yhteistyön sekavia artikloja 68–71 on WSIS:n jälkeen toistakymmentä vuotta palloitettu YK:n eri elimistä toiseen yleiskokousta myöten, ilman varsinaisia tuloksia. Prosessi on muodollisesti yhä vireillä...

Kompromissin toinen elementti oli päinvastoin suuri menestys ja johti muun muassa siihen, että Suomen internet-foorumi nyt voi viettää kymmenvuotisjuhlaansa. Ensimmäinen IGF järjestettiin Ateenassa vuonna 2006 niin kuin pitikin, ja YK:n pääsihteeri Kofi Annan evästi sen viestissään ”purjehdukselle kartoittamattomilla vesillä”.

Ateenan foorumin agendalta puuttui arkaluontoisin asiakohta eli internetin kriittiset resurssit, jolla tarkoitettiin ICANNin roolia ja Yhdysvaltain osuutta sen takaperuna. Seuraavana vuonna Rio de Janeirossa keskustelun laineet niistä löivät jo kiihvain, ei vähiten isäntämaan vaatimuksesta.

Mutta taivas ei pudonnut, kukaan ei lähtenyt ovet paukkuen. Foorumit seurasivat toisiaan, ja jo muutaman vuoden jälkeen niiden katsottiin yleisesti olevan WSIS:n paras perintö. IGF:n organisaatio vakiintui, rahoituspohja turvattiin – mm. Suomen ansiosta – ja foorumi vahvistui kestävämpään avointa keskustelua kaikista ongelmista. Kävi ilmi, että *internet governance* kääntyy parhaiten keskusteluksi, ei käskytykseksi.

IGF ei käytä aikaa päätöslauselmien sorvaamiseen; istunnot tuottavat enintään konsensuspohjaisia ”viestejä” (*messages*) ja puheenjohtajan yhteenvedo summaa keskustelut neutraalilla tavalla. Foorumin tärkein elementti on kuitenkin että kaikki toimijat – poliitikot, virkamiehet, liike-elämä, tekninen yhteisö, internetin loppukäyttäjät – jota kukin muuten pysyttelevät lähinnä omissa siiloissaan, tapaavat toisiaan yli raja-aitojen ja altistuvat toistensa ajatuksille. Uusia oivalluksia kulkeutuu osanottajien ”pään sisällä” vaikuttamaan päätöksentekoon eri tasoilla. IGF:n menestystä kuvaa että YK:n yleiskokous on jo kahteen kertaa pidentänyt sen mandaattia (vuoteen 2025).

Foorumiin kohdistuvat kuitenkin yhä kovemmat vaatimukset, koska Internetin merkitys ja mahdollisuudet mutta myös haasteet ja uhat ovat tänään suuremmat kuin vuonna 2005 voitiin ajatellakaan. Monitoimijaperiaate on yhä vielä enemmän mantra kuin metodi. Valtiot, jotka nyt ottavat internetin jättialustojen ja sosiaalisen

verkon kielteiset ilmiöt tosissaan, näyttävät laskevan IGF:n varaan enemmän kuin ennen. Tätä kuvasi presidentti Emmanuel Macronin puhe IGF:n Pariisin-kokouksen avajaisissa viime marraskuussa. On vaikea nähdä, että seuraava IGF Berliinissä tämän vuoden marraskuussa jäisi sen vähemmälle korkean tason huomiolle.

Hedelmistään puu tunnetaan: IGF:n menestyksestä todistaa myös sen jälkikasvu. Tunisin loppuasiakirjan 80. artikla kannusti kehittämään monitoimijaprosesseja kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla. Alueellisia ja kansallisia internet-foorumia on tänään joka maanosassa, yhteensä useita kymmeniä. Yksi niistä on Finnish Internet Forum.

Mitä Tunisin kompromissin kolmanteen elementtiin tulee, ICANN hoitaa edelleen internetin tunnisteen teknistä koordinaatiota. Mutta toisin kuin vielä Tunisin huippukokouksen aikaan, se ei enää ole Yhdysvaltain kauppaministeriön valvonnassa, vaan itsenäinen ei-valtiollinen organisaatio, jonka toimintaa valvoo ”internetin globaali monitoimijayhteisö”. Siinä ovat edustettuina tahot jotka pitävät internetin käynnissä, samoin kuin yritykset, joiden liiketoiminnalle internet on olennainen edellytys. Mukana ovat myös loppukäyttäjien edustajat ja valtiot. Miten tämä organisoitiin täpärästi ennen vuoden 2016 vaaleja on kuitenkin toinen tarina. Nyt on palattava Finnish Internet Forumin syntyyn.

Foorumin suomalaiset juuret

Foorumin suomalaiset juuret juontavat tietoyhteiskuntahuippukokousten kansalliseen valmisteluun, jota varten ulkoministeriö kesäkuussa 2002 asetti laajapohjaisen työryhmän. Siinä

oli edustettuna parikymmentä tahoa keskeisistä ministeriöistä Nokiaan ja muihin yksityisen sektorin toimijoihin, ammattiliittoihin ja kansalaisyhteiskunnan järjestöihin. WSIS-prosessin aikana ryhmä piti 19 kokousta ja teki mitä pitikin, mutta kun se joulukuussa 2005 totesi suorittaneensa loppuun alkuperäisen tehtävänsä, se samalla ilmaisi huolensa huippukokousten jälkeisen monisäikeisen ja hajautetun toimenpano- ja seurantaprosessin kansallisesta koordinaatiosta. Haluttiin varmistaa että valmistelussa mukana olleet tahot voisivat jatkossakin seurata, miten WSIS:n päätökset toteutuisivat, vaihtaa tietoja ja osallistua keskusteluun ennen merkittäviä kokoksia. Ulkoministeriö päättikin helmikuussa 2006 jatkaa ryhmän toimintaa WSIS-jatkotoimien seuranta varten.

Vuoden 2006 EU-puheenjohtajuus toi Suomelle tällä alalla lisätehtäviä, mm. jäsenyyden Internet Governance Forumin valmisteluryhmässä (Multistakeholder Advisory Group MAG). WSIS-seurantaryhmässä heräsi ajatus että Suomen pitäisi liittyä IGF:n jälkikasvun ketjuun ja järjestää kansallinen foorumi joka – alan kotoisten ongelmien käsittelyn ohella – avaisi meille kansainvälistä keskustelua internetin hallinnasta.

Ajatus ei aivan heti toteutunut – foorumia oli vaikea polkaista tyhjältä, vaikka ulkomaisia esimerkkejä olikin. Vetoavun tarjosi IGF:n viides sessio joka pidettiin Vilnassa 14.-17.9.2010. Ensimmäinen Finnish Internet Forum ajoitettiin tapahtumaan välittömästi sen jälkeen, ja joukko IGF keskeisiä osanottajia puhuttiin ympäri reitittämään paluulentonsa Helsingin kautta ja antamaan panoksensa Suomen ensimmäiseen internet-foorumiin.

Ajatus internet-foorumista sai vastakaikua Eduskunnan tulevai-

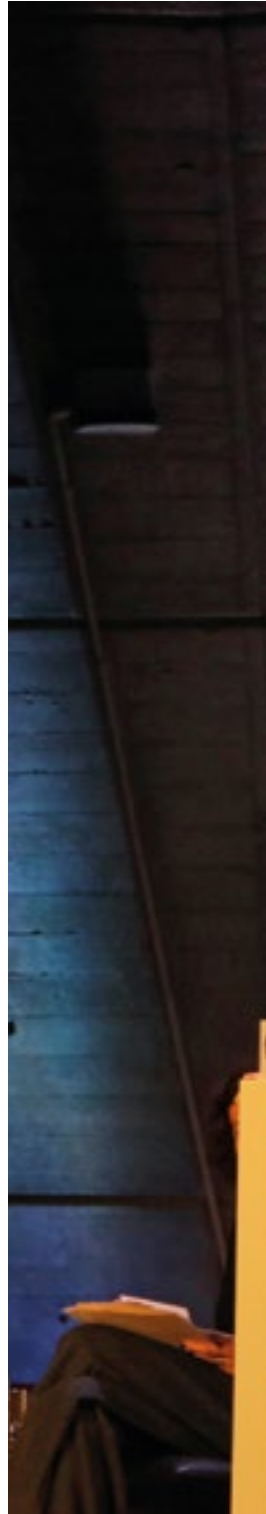
suusvaliokunnassa, jonka kanssa yhteistyö sujui hyvin heti ensimmäisestä foorumista alkaen. Valiokunnan kiinnostus internetiin on peräisin jo ajalta jolloin valtiolliset instanssit sekä Suomessa että – etenkin – muualla Euroopassa vielä paljolti vierastivat sitä. Tulevaisuuskuunta järjesti jo 6.-7.1.1999 Helsingissä kansainvälisen konferenssin aiheesta ”Internet & Politics”. Sen raportissa² esitetään oivalluksia ja ennakoidaan muutoksia, joihin Finnish Internet Forumilla on ollut syyt toistakymmentä vuotta myöhemmin palata uudestaan ja uudestaan. Ja edelleen antaa ajattelun aihetta presidentti Martti Ahtisaaren avauspuheen toteamus, että tietoyhteiskunnalla ei ole mitään arvoa jos se ymmärretään vain teknologiana. ”Se on tavoittelemisen arvoinen vain jos se purkaa vanhat hierarkkiset rakenteet, antaa ihmisille lisää vapautta ja mahdollistaa aidon kestävän kehityksen. Internet on uusi työkalu, joka sellaisenaan ei ratkaise mitään. Oleellista on, mihin sitä käytetään. Verkkotalouden ja verkkokulttuurin synty vaatii näkemystä ja taitoa politiikassa, taloudessa, kulttuurin ja median alalla.”

Internet Governance Forum
Pariisissa marraskuussa 2018.

Sen avasi presidentti

Emmanuel Macron.

Kuva: IGF:n sihteeri

FINNISH
INTERNET
FORUM
2010–2019

Se että Suomen Internet-foorumi omaksui englanninkielisen nimen kertoo halusta näyttäytyä osana IGF:n jälkikasvua ja alkuperäisestä painotuksesta internetin globaalihallinnan asioihin.

Pari ensimmäistä foorumia pidettiin kaksikielisinä ja kaksipäiväisinä, kunnes havaittiin että osanottajia sittenkin kiinnostavat enemmän internetiin liittyvät kotimaiset asiat, joista oli luontevaa keskustella suomeksi. Kansainvälinen ulottuvuus oli läsnä joka tapauksessa, ja tarpeen tulleen kutsuttiin myös ulkomaisia esiintyjä. Useimmin nähtyjä vieraita olivat **Chengetai Masango** IGF:n sihteeristöstä ja **Wolfgang Kleinwächter** internetin hallinnan akateeminen tutkimuksen eturivistä.

Foorumit tiivistyivät yksipäiväisiksi ja eduskunnan istuntojen takia iltapäivätkin lyhenivät, mutta osanottajille tiiviimmät paketit tuntuivat sopivan.

Yhteistyö Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan sekä liikenne- ja viestintävaliokunnan kanssa merkitsi mahdollisuutta järjestää kuusi kymmenestä foorumista Pikkuparlamentissa eli eduskuntatalon lisärakennuksen auditoriossa, jota keskeisempää, edustavampaa ja paremmin varusteltua kokoustilaa ei Helsingissä ole. Substanssiyhteistyö on hyödyt-

tänyt kumpaakin osapuolta. Valiokuntien asiantuntijat esitelleet tutkimuksiaan, ja kansanedustajat ovat osallistuneet aktiivisesti keskusteluihin.

Foorumin ohjelma on yleensä rakentunut kahden pääaiheen varaan, joita kumpaakin on käsitelty paneeleissa, toista aamu- ja toista iltapäivällä. Rakennetta ovat täydentäneet lyhyemmät tietois- kut kotimaisista ja kansainväli- sistä aiheista. Osanottajamäärä on yleensä ollut toistasataa (mikä Pikkuparlamentissa on osapuile- len täysi sali). Verkkolähetyk- sen katsojamäärät ovat tasaisesti nousseet useisiin satoihin. Käyt- töön on tullut myös twitter-seinä, jolle heijastettuhin kysymyksiin esiintyjät ovat reagoineet.

*Finnish Internet Forum*in järjestä- vät yhä pitkälti samat tahot – ja ihmiset – kuin kymmenen vuotta sitten. Vetovastuussa on ulko- ministeriö, muut viralliset tahot ovat olleet liikenne- ja viestintä- ministeriö ja viestintävirasto. Elinkeinoelämän puolelta Nokia on aina ollut mukana, järjestöistä Suomen Internet-yhdistys (Internet Society Finland Chapter)

ja Electronic Frontier Finland. TIVIA on auttanut järjestelyssä. Vuosien mittaan mukana on ollut monia muita tahoja, kuten TIEKE, Kuntaliitto, Pelastakaa lapset ja FiCom.

FIF:n aihevalikoima kymmenen vuoden ajalta kertoo, että foorumi on tiiviisti seurannut internetin ja sen hallinnan kehitystä koti- maassa, Euroopassa ja globaalilla tasolla, ja tarttunut nopeasti uusiin esille nousseisiin aiheisiin. Ohjelmat ovat heijastaneet internetin merkityksen kasvua. Vielä kymmenen vuotta sitten internet saattoi joillekin olla “nice to have”, kiva lisämauste elämään joka muuten kulki omaa tahtiaan. Nyt se on “must have”, välttämätön, itsestään selvä ja joskus jo yhtä huomaamaton osa arkea kuin sähkö. Samalla kun tiedosta on tullut niin selkeästi yhteiskun- nan ydin ettei sitä enää etuliitteenä tarvitse mainita, on foorumin ohjelma saanut aikaisempaa tummemman sävyn, kun sekä sisältöön että verkkoturvallisuuteen liittyvät uhat ja haasteet ovat vallanneet siinä enemmän tilaa.

2010 Internet Governance 101

Pikkuparlamentti, 20.–21.10.2010

Uudeksi tulokkaaksi Finnish Internet Forum sai näyttävän lähdön. Kiitos yhteistyön Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa se voitiin pitää Pikkuparlamentissa. Valiokunnan johtoa ja jäseniä osallistui avajaisiin, ja avauspuheen piti viestintäministeri **Suvi Lindén**, virkamatkan takia videoviestinä, joka sopi tietysti hyvin internet-foorumien henkeen.

Ensimmäinen FIF oli kaksipäiväinen ja kaksikielinen. Ensimmäisen päivän työkielenä oli englanti, toisen suomi. Suurin osa maanantain 20.9. ohjelmasta oli ”tuontitavaraa” suoraan IGF:stä. Aamupäivä oli luonteeltaan lähinnä internetin hallinnan peruskurssi, *Internet Governance 101*.

ICANNin hallituksen puheenjohtajan **Peter Dengate-Trushin** teema

oli internetin hallinta käsitteen suppeassa merkityksessä eli ne keskitetyt elementit, joita ilman muuten hajautettu autonomisten verkkojen verkko ei ole helposti käytettävissä. Kyseessä oli ja on internetin osoite- ja nimihallinnan tekninen koordinaatio joka oli Tunisissa vaieten jätetty ICANNin huoleksi, ja silloin vielä viime kädessä Yhdysvaltain silmälläpidon alaiseksi. Trush saattoi nyt kertoa että ICANN oli astunut askeleen eteenpäin kohti riippumattomuutta, kun sen ja Yhdysvaltain kauppatieteiden ministeriön välinen projektisopimus oli korvautunut yhteisellä julistuksella ja valvontasuhteella oli lakannut.

Trushin esitystä täydensivät kaksi muuta vierasta, jotka edustivat kahta eri internet-rekisterityyppiä, ylimmän tason ns. geneerisiä tunnuksia (kuten .com) ja

maajuuria (kuten .fi) Edellisten toiminta perustuu sopimukseen ICANNin kanssa, jälkimmäiset toimivat kansallisella pohjalta. Osanottajille esiteltiin kaksi käynnissä olevaa projektia, jotka tulivat muutaman vuoden kulluttua muuttamaan internetin tunnusvaruutta: mahdollisuutta käyttää viimeisen pisteen oikealla puolella muitakin kuin latinalaisia kirjaimia (Internationalized Domain Names) ja suunnitelmia lisätä geneeristen ylimmän tason tunnusten määrää niin paljon kuin markkinat niitä haluaisivat.

Laajemmassa mielessä internetin hallinta käsittää alati kasvavan joukon asioita. Internet luo uusia ulottuvuuksia olemassaoleville asioille joilla useimmiten on jo vakiintuneet vastuutahot, mutta synnyttää täysin uusia haasteita ja mahdollisuuksia, joilla ei ole

aikaisempaa kotipesää. Tätä aihetta käsittelee paneeli jota moderoi IGF:n pääsihteeri **Markus Kummer**.

Esimerkkinä internetin laajenemisesta yhä uusille aloille Crisis Management Initiative (CMI) esitteli kriisinhallinnan työkalulaatikon Government in the Box.

Tiistain istunnoissa puhuttiin suomea, ja aiheet olivat kotimaisia: median uudet liiketoimintamallit, sosiaalisen median orastava osuus politiikassa, elinkeinoelämässä ja kansalaisyhteiskunnan käytössä sekä eri ikäryhmien erityiset ongelmat.

2011

Internet politiikan vipuvartena

Finnish Internet Forum kokoontui Eduskunnan
lisärakennuksen auditoriossa – ”Pikkuparlamentissa”
- vuonna 2010 sekä vuosina 2015–2019.

Kuva: Tapani Tarvainen

Kuntatalo, 18.–19.10.2011

Vuonna 2011 internet näytti voimansa politiikan vipuvartena Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa. Arabikevään tapahtumia nimitettiin maailman mediassa twitter-tai facebook-vallankumouksiksi, ja mm. Yhdysvalloissa alettiin nähdä internet yhtenä diplomatian lupaavimmista työkaluista. Tosin kuului myös varoittavia ääniä. Huomautettiin että verkon avulla on helpompi aloittaa kuin viedä loppuun poliittisia muutoksia, ja että myös vastustajat oppivat käyttämään uusia työkaluja.

Internetin ja politiikan vuorovaihtus oli yhtenä pääaiheena vuoden 2011 foorumissa. Se pidettiin Kuntatalolla ja sen avasi viestintä- ja asuntoministeri **Krista Kiuru**, joka oli osoittanut suurta kiinnostusta internetin hallinnan asioihin kesäkuussa nimitetyn hallituksen jäsenenä.

Ohjelmassa käsiteltiin internetin ja sen sosiaalisen media sovelusten roolia vuoden 2011 poliittisissa myllerryksissä tutkija-, toimittaja- ja aktivistivoimin. Paneelin³ otsikko kysyi, onko internet työkalu demokratian puolesta vai sitä vastaan. Sekä että,

oli ilmeinen vastaus, vaikka tilanne alueella ei kevään kääntynyt syksyyn vielä ollut selkiintynyt. Myöhempi kehitys osoitti että verkon avulla on helpompi saada kansa kaduille ja aloittaa poliittisia muutoksia kuin viedä loppuun ja vakiinnuttaa niitä, ja että myös vanhan järjestyksen voimat oppivat nopeasti uusia temppejuja.

Muita englanninkielisen osuuden aiheita tiistaina 18.10. olivat Pohjoismaiden samankaltaisuudet ja erot internetin hallinnan suhteen, suunnitelmat ICANNin geneerisen ylimmän tason tunnusten määrän kasvattamisesta moninkertaiseksi, mobiilin internetin tulevaisuus ja tietoisuus Internet Societyn toiminnasta.

Suomenkielisessä osuudessa keskiviikkona 19.10. olivat aiheina mm. internet kansalaisosallistumisen välineenä Suomessa, vireillä olevat internetiä sivuavat lainsäädäntöhankkeet sekä internetin mahdollisuudet ja haasteet vanhimille ja nuorimmille ikäryhmille.

³ Matthias Wevelsiep, CMI, Timo Mielonen, Maailma.net, Tapani Hannikainen, YLE, Tuomo Melasuo, TY, Nnenna Nwakanma, Africa Network for Civil Society Actors (video), Imed Hammouda, TTY. Moderaattorina Yrjö Länsipuro, Suomen Internet-yhdistys ry.

2012

Avoim data, ACTA ja tekijänoikeudet

Patentti- ja rekisterihallituksen auditorio, 25.4.2012

Vuoden 2012 foorumin avasi avasi asunto- ja viestintäministeri **Krista Kiuru**. Optimismin sävyttämässä puheenvuorossaan hän viittasi mm. hallituksen aikomukseen avata yhteiskunnan keräämä data kansalaisten ja yritysten käyttöön, mikä synnyttäisi uutta liiketoimintaa ja tehostaisi myös hallintoa.

TIEKEN tutkimus- ja kehitysjohdaja **Jyrki Kasvi** jatkoi samasta aiheesta tietoiskulla, joka havainnollisti avoimen datan käyttömahdollisuuksia silloin kun kun käyttö on sekä laillista että teknisesti mahdollista että taloudellisesti kannattavaa.

Ainoa paneelikeskustelu⁴ käytiin tekijänoikeusasioista. Tammikuussa 2012 oli Yhdysvalloissa vastustettu rajusti sekä verkossa että kaduilla kahta lakiesitystä, jotka olisivat sallineet amerikkalaisille sisäلتyhtiöille voimatoimet tekijänoikeusrikkomuksia vastaan Yhdysvaltain ulkopuolella. Toimet olisivat voineet kohdistua myös internetin nimipalvelujärjestel-

män perusrakenteisiin ja vaarantaa sen toiminnan. Verkkoprotesti näytti internetin voiman, kun Wikipedia, Google ja yli 100 000 muuta sivustoa panivat päiväksi mustan lapun luukulle. Lakiesitykset vedettiin takaisin. Samoihin päämääriin pyrkinyt kansainvälinen ACTA-sopimus herätti protestiaallon Euroopassa, ennen kuin se heinäkuussa kaatui Euroopan parlamentissa. Keskustelussa kuultiin näkökannat tahoilta, joiden käsitykset tekijänoikeuksista verkossa poikkeavat suuresti toisistaan.

Muita tietoisuuksia kuultiin mm. Internetin roolista yhteiskunnan kriiseissä Suomessa, missä kaikki toiminnot ovat nettiperusteisia ja ilman mitään korvaavia vaihtoehtoja, Euroopan unionin yksityisyyden suojaa koskevien säännösten tulevista muutoksista ja internetin kansainvälistä hallintoa koskevasta keskustelusta, jota monimutkaistaa yhä uusien toimijoiden kiinnostus ja liittymisen mukaan.

Internetin hallinnan monitoimijamallista keskustelivat vuoden 2013 foorumissa vas. moderaattori Mervi Kultamaa (UM), Chengtai Masango (IGF), Jari Arkkio (IETF), Sinuhe Wallinheimo (Eduskunta) ja Dan Daley (Yhdysvaltain suurlähetystö). Kuva: Tapani Tarvainen

⁴ Jorma Waldén, OPM, Antti Kotilainen, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry., Jari-Pekka Kaleva, European Games Developer Federation, Ville Oksanen, Electronic Frontier Finland ry. ja Jorma Mellin, TDC Oy. Moderaattorina Yrjö Länsipuro, Suomen Internet.yhdistys ry.

2013

Journalismin tuho vai pelastus

Kuntatalo, 25.4.2013

“Keskustelu ihmisten vapauksista, oikeuksista ja turvallisuudesta internetissä on nousemassa yhä merkittävämmäksi internetin taloudellisen ja poliittisen merkityksen kasvaessa. Internetisyä on myös muodostunut entistä tärkeämpi kanava ihmisoikeuksien puolustajille, korruptiotapauksia esiin tuoville henkilöille ja muille kansalaisyhteiskunnan toimijoille”, sanoi kehitysyhteistyöministeri **Heidi Hautala** viestissään vuoden 2013 foorumille, jota avaamaan hän ei muiden tehtäviensä takia päässyt. Hautala kertoi Suomen liittyneen *Freedom Online* -koalitioon, joka pyrkii valtavirtaistamaan ihmisoikeuspolitiikan Internetin hallintoon, sekä juuri tehneensä päätöksen että Suomi liittyy myös *Digital Defenders Partnership* -yhteistyöhön joka mm. tarjoaa turvallisia verkkoyhteyksiä ihmisoikeuksien puolustajille.

Ihmisoikeudet olivat vahvasti esillä paneelissa⁵, jossa niitä punnittiin kyberturvallisuuden vaatimukset vastaan. Todettiin että tietoturvan puute voi uhata ihmisoikeuksia mutta niin voi myös liian kireä tietoturvapoliittikka.

Paneeli keskusteli mm. voisiko Suomen kyberturvallisuudesta tulla vientituote, kun tilanne on Suomessa parempi kuin monessa muussa maassa. Todettiin että juuri tästä syystä – koska Suomessa ei ole kokemusta vakavista kyberhyökkäyksistä – se ei ehkä ole pystynyt luomaan ratkaisuja jotka toimisivat hyvin muunlaisissa maissa, erityisesti jos niis-

tä puuttuu Suomelle ominainen luottamus poliisia ja muita viranomaisia kohtaan.

Keskustelussa kysyttiin, olisiko mahdollista rajoittaa sellaisten tietoturvaluotteiden kehitystä tai vientiä jotka voidaan käyttää sekä laillisiin tarkoituksiin rikollisia vastaan että toisinajattelijoiden vainoamiseen vähemmän demokraattisissa maissa. Todettiin että standardien mukaan valmistettuja tuotteita on vaikeata estää joutumasta diktaattorien käsiin, ja että on poliittisiin ongelmiin ei välttämättä ole teknisiä ratkaisuja.

Esille nostettiin myös viranomaisten taipumus rakentaa kattavia valvontajärjestelmiä ja kerätä mahdollisimman paljon dataa “varmuuden vuoksi”. Esimerkkinä mainittiin passianomuksia varten kerättyjen sormenjälkien säilyttämisen erot Saksan ja Suomen välillä.

Toiselta paneelilta⁶ kysyttiin, tuleeko internet pelastamaan vain tuhoamaan journalismin?

Vuoteen 2013 tultaessa Internet oli jo vuosia muuttanut journalismin ja julkaisutoiminnan ehtoja, erityisesti Yhdysvalloissa.

Suomessa perinteinen media nauttii vankempaa luottamusta kuin monessa muussa maassa eikä ole joutunut yhä kovien iskujen kohteeksi. Tästä kertovat kävijämäärät perinteisen median verkkosivuilla verrattuna uutisia niputtavien alustojen vastaaviin.

Todettiin että internet on antanut journalistille uusia voimakkaita työkaluja ja vapauttanut rutiineista joihin aikaisempien kollegojen aika tärväytyi. Kynnys oman journalistisen yrityksen aloittamiseen on madaltunut. Toisaalta, uudet ilmaiset verkkojulkaisut ovat panneet ahtaalle perinteiset kustantajat joilla on kiusaus mitata uuden tekniikan hyödyt vähentämällä toimittajia. Ilmoitustulojen ovat vähentyneet eivätkä ilmaisuuteen tottuneet lukijat halua maksaa pääsystä maksumuurien läpi. Journalistisen ammatin rajat ovat hapertuneet ja uudet tulokkaat ovat totuttua heikommalla taloudellisella ja oikeudellisella pohjalla.

Kolmas paneeli käsitteli internetin hallinnan monitorimiamallia ja totesi sen edelleenkin toimivan paremmin kuin mitä muista maista voi olettaa. Esillä olivat myös pienen maan kuten Suomen mahdollisuus antaa panoksensa internetin globaalia hallintaa koskevaan laajaan keskusteluun. Ytimekkäin vastaus tähän saatiin paneelin ulkomaisilta osanottajilta, tilaisuuden englanninkielisen raportin sanoin: *“It was suggested that Finland should abandon the idea of being a small country and keep doing what it is doing at the moment”*.

Foorumin tietoiskuja olivat case study Kavkaz Centeriin kohdistuneiden palvelunestohyökkäyksen torjumisesta ja tietoyhteiskunta-kaaren valmistelun tilanne.

⁵ Päivi Lipponen, Eduskunta, Erka Koivunen, Viestintävirasto, tietokirjailija Petteri Järvinen, Timo Soikkeli, Stonesoft Oy. Moderaattorina Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finkand ry.

⁶ Esa Sirkkunen, Tampereen yliopisto, toimittajat Hanne Nikkanen, Jyrki Vesikansa, Jarmo Koponen. Moderaattorina Yrjö Länsipuro, Suomen Internet-yhdistys ry.

2014 Quo vadis, Internet?

Kuntatalo, 26.5.2014

Kesäkuun 5. päivänä 2013 Guardian julkaisi ensimmäisen jutun **Edward Snowdenista** ja ensimmäiset paljastukset Yhdysvaltain tiedustelupalveluiden kattavasta tietoliikenteen valvontajärjestelmästä. Niitä tulva jatkuu sitten maailman mediassa kuukausia ja tahri öljyvuodon lailla kaiken internetiin liittyvän mikä tälle sattui, liittyi se sitten skandaaliin tai ei. Myös ICANN ja muut internetin hallinnan instituutiot saivat osansa, mikä johti vaatimuksiin niiden toimintojen siirtämisestä YK:n alaisuuteen. Tästä seurasi merkittävä tapahtumasarja keväällä 2014. Brasiliassa pidettiin sitten huhtikuussa WSIS:n laajin monitoimijapohjainen internet-konferenssi jossa tuomittiin internetin käyttö väestön laajamittaiseen valvontaan. Epäilemättä siinä olisi voimakkaasti vaadittu Yhdysvaltoja luopumaan lopustakin roolistaan internetin nimipalvelinjärjestelmän ylivalvojana – ellei Yhdysvallat itse olisi maaliskuussa itse ilmoittanut luopuvansa siitä...

FIF 2014 reagoi näihin tapahtumiin tuoreeltaan ja kysyi, pystyykö monitoimijamalli vastaamaan koko ajan kasvaviin haasteisiin.

Dramaattisten käänteiden jälkeen ei edes "Minne menet, Internet?" tuntunut liian juhlalliselta otsikolta. Yhdysvallat oli ilmoittanut luovuttavansa nimipalvelujärjestelmän ylimmän valvonnan "internetin globalille monitoimijayhteisölle".

Paneelikeskustelussa⁷ käsiteltiin aluksi kokemuksia IGF:stä ja odotuksia sen tulevaisuuden suhteen. Paneeli oli yksimielinen siitä että hapuilevan alun jälkeen IGF oli kehittynyt ja kypsytynyt tärkeään rooliin internetin monitoimijahallinnan keskipisteenä. Genevestä käsin videoyhteydellä paneeliin osallistunut IGF:n ohjelmakomitean puheenjohtaja **Janis Karklins** korosti että IGF:n ei pidä tavoitella päätöksiä tekevän elimen asemaa. Se olisi vastoin sen mandaattia ja muuttaisi täysin sen luonteen. Sen nykyisenä valtina on että se voi keskustella mistä tahansa ja kuka tahansa voi osallistua. Tärkeintä olisi saattaa keskustelujen sisältö kansainvälisellä ja kansallisella tasolla päätöksiä tekevien tahojen tietoon ja käyttöön.

Keskustelun siirtyessä nimipalvelinjärjestelmän valvonnan muu-

toksiin Internet Engineering Task Forcen puheenjohtaja **Jari Arkko** selvitti Yhdysvaltain tähänastista roolia, joka vuosien mittaan oli muuttunut lähinnä symboliseksi, mutta säilyttänyt sellaisenaankin tietyn poliittisen latauksen. Internet Assigned Numbers Authority (IANA) on juhlallisesta nimestään huolimatta vain toimisto, joka 11 hengen vahvuisena kirjaa viidelle alueelliselle rekisterille jaetut IP-osoitteet ja IETF:n laatimat protokolla- ja porttiparametri eikä tee niiden suhteen itsenäisiä päätöksiä. IANA-toiminnot olivat olleet ICANNin hoidossa sen perustamisesta saakka sen ja Yhdysvaltain kauppanministeriön välisen sopimuksen perusteella, mikä olisi periaatteessa antanut jälkimäiselle mahdollisuuden puuttua sen toimintaan. Arkko piti Yhdysvaltain suurena ansiona sitä että näin ei tapahtunut, vaan että se antoi internetin kehittyä monitoimijayhteisönsä huostassa.

Suomen sitoutumisen internetin hallinnan monitoimijamalliin oli jo foorumin alussa vahvistanut alivaltiosihteeri **Matti Anttonen**, joka korosti internetin avoimuuden ja vakauden olevan liian tärkeitä poliittisesti motivoituille

kokeiluille.

Liikenne- ja viestintäministeriön yksikönpäällikkö **Olli-Pekka Rantala** esitti katsauksen Tietoyhteiskuntakaaren loppusuoralla olevaan valmisteluun. Sitä seurasi paneelikeskustelu Tietoyhteiskuntakaaren vaikutuksesta rajat ylittävään liikenteeseen. Ristiriitojen on herättänyt määräys, jonka mukaan lain yksityisyyden ja luottamuksellisen viestinnän suojasta voidaan tietyissä tilanteissa soveltaa myös kansainvälisiin toimijoihin. Paneeli⁸ tähdensi käyttäjien luottamuksen säilyttämistä ja kyberturvallisuuden ylläpitämistä korkealla tasolla.

Kolmannen paneelin⁹ teemoina olivat kyberuhkat ja -mahdollisuudet sekä turvallisuuden vaatimusten ja yksilön perusoikeuksien tasapainottaminen. Keskustelu ennakoivaljolti debattia jota käytiin vuosia myöhemmin tiedustelulaeista ja niiden vaikutuksesta Suomen houkuttelevuuteen ICT-alan investointikohteena.

⁷ Jari Arkko, IETF, Liesyl Franz, Office of the Coordinator for Cyber Issues, Department of State, US, Juuso Moisander, UM, Jonne Soironen, ICANN, Janis Karklins, IGF Multistakeholder Advisor Group (Skype-yhteydellä) Moderaattori Tero Metsälä, Nokia

⁸ Matias Castrén, Elisa, Herkko Hietanen, Turre Legal, Jarkko Saarimäki, Viestintävirasto, Mikko Niva, Nokia.
⁹ Kirsi Miettinen, LVM, Catharina Candolin (Puolustusvoimat), Erkki Mustonen, F-Secure, Kari Paakkunainen, Helsingin Yliopisto, Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland ry., ja Oras Tynkkynen (Eduskunta).
Moderaattorina Niklas Vainio, Turun Yliopisto

2015 Palvelunesto- hyökkäykset ja IoT

Pikkuparlamentti 25.2.2015

Vuoden 2014 foorumissa oli käytössä mikrofoni-innovaatio Catch Box, jota keskustelijat heittelivät toinen toisilleen. Koppia ottamassa Jari Arkko. Kuva: Tapani Tarvainen.

Vuonna 2015 Finnish Internet Forum palasi takaisin ensimmäiseen kokouspaikkaansa Pikkuparlamenttiin. Kevään vaalien takia ajankohta oli tavanomaista varhaisempi. Tilaisuuden avasi Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja **Päivi Lipponen**.

Ensimmäisen paneelin¹⁰ aiheena oli teollinen tai esineiden internet (*Internet of Things*), jossa hyvin erilaiset laitteet tai esineet voivat olla vuorovaikutuksessa ilman ihmisen myötävaikutusta tai edes tietoisuutta. Paneeli keskusteli IoT:n teknisistä ja liiketoiminnallisista edellytyksistä ja Suomen mahdollisuuksista menestyä tässä seuraavassa kehitysvaiheessa, jonka todettiin olevan vähintään yhtä suuri hyppäys kuin edelliset teollisuusvallankumoukset, mukaan luettuna internetin tulo.

Vuoden 2015 alkupäivinä suomalaisten pankkien verkkopalvelut olivat joutuneet palvelunestohyökkäysten kohteeksi, mikä herätti huolestumista. Tämä olikin itsestään selvä aihe FIF:n asian-tuntijapaneelin käsittelyyn pari kuukautta myöhemmin.

Paneelissa¹¹ selvitettiin palvelunestohyökkäyksiä luonnetta – sivustoa pommitetaan niin suurella määrällä palvelupyyntöjä että se lopulta kaatuu – samoin kuin niiden motiiveja, tekotapoja ja selvittämisen hankaluuksia. Motiivina voi olla kiusanteko tai kirstitys, mutta kyse voi olla myös harhautuksesta, jonka varjossa tehdään jotakin vielä pahempaa. Tämä vaihtoehto oli tammikuussa ensimmäisenä tarkistettu ja pois suljettu. Keskustelu laajeni pian tietoturvaan ja niiden vaikutukseen yleensä, yhteiskunnan ja yksityisten ihmisten tietokykyyn ja sääntelyn mahdollisuuksiin. Jotkut panelistit pitivät selvänä että sääntely tulee lisääntymään. Joissakin puheenvuoroissa todettiin tällaisen kehityksen kielteinen vaikutus innovaatioon ja tuotiin julki luottamusta internetin kykyyn säännellä itseään. Valtiollisten toimijoiden roolia sivuttiin monessa puheenvuorossa Snowdenin paljastuksiinkin viitaten. Sattumalta juuri edellisenä päivänä oli paljastunut maailman suurimman SIM-korttien valmistajan Gemalton hakkerointi, josta epäiltiin Yhdysvaltojen ja Britannian tiedustelupalveluita...

¹⁰ Heikki Ailisto, VTT, Jonne Soininen, Nokia Networks, Paneeli: Harri Jaskari, Eduskunta, Mika Parikka, TreLab Oy, Ilkka Saarinen, UM, Ari Viirtanen, Kone. Moderaattorina Timo Seppälä, ETLA

¹¹ Kauto Huopio, Viestintävirasto, Timo Kiravuo, Suomen Internet-yhdistys ry., Mika Linna, Finanssialan keskusliitto, Jarno Linnell, Aalto-yliopisto. Moderaattorina Tommi Karttaavi, Internet Society

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner osallistui vuoden 2016 foorumiin.
Kuva: Tapani Tarvainen

2016

Yhteisvastuu verkko- turvallisuudesta

Pikkuparlamentti 27.4.2016

Vuoden 2016 foorumin avasi tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja **Carl Haglund**. Hän totesi että internet ei ole vain tekniikkaa, vaan se on muuttanut ja muuttaa yhteiskunnan ja yksilöiden toimintatapoja ja elämää.

Liikenne- ja viestintäministeri **Anne Berner** puhui esineiden internetistä ja tieturvasta ja koosti luottamuksen merkitystä. Suomalaiset ovat tottuneet luottamaan sähköisiin pankki-palveluihin, mutta ennen kuin he haluavat nousta ilman kuljettajaa liikkuviin autoihin, heidän täytyy voida luottaa niiden takana olevaan osaamiseen, yhteyksiin ja tietoturvaan.

Ministeri Berner vastasi puheenvuoronsa jälkeen tilaisuuden osanottajien kysymyksiin. Keskeisenä teemana olivat mahdollisuudet parantaa start-up yritysten syntymistä sääntelyä purkamalla, ja yleensä ICT-alan yrittäjyyden edellytyksiä. Yllätyksenä hänelle oli tullut, että vastustus normien purkamista kohtaan tulee usein ao. toimialan sisältä. Muut kysymykset koskivat mm. yksi-

tyisyyden suojan parantamista, ikääntyneiden pitämistä mukana tietoyhteiskunnassa, "Laajakaista kaikille" – hankkeen ongelmia ja rajapintojen avaamista julkisen ja yksityisen sektorin välillä.

Päivän ensimmäisessä paneelissa¹² keskusteltiin, miten vastuu turvallisuuden ylläpitämisestä jakautuu maailmanlaajuisessa monitoimijaympäristössä ja miten yhteistyövaraista turvallisuutta voitaisiin parantaa. Tämä *collaborative security* oli Internet Societyn vuoden teema, jonka tärkeyttä nosti esineiden internetin räjähdysmäinen kasvu. Jos vielä tietokoneiden ja puhelimiin tietoturvaa paljolta ylläpidetäänkin säännöllisillä päivityksillä, liitetään verkkoon lisääntyvä määrä laitteita, joiden tietoturvaa ei yleensä edes tulla ajatelleeksi, kuten digibokseja, ilmalämpöpumppuja tai lypsykoneita. Pahantahtoiset toimijat voivat kytkeä niitä mukaan verkkohyökkäyksiin. Tavoitteena tulisi olla että turvallisuus suunniteltaisiin itsestään selvänä asiana kaikkiin laitteisiin (*security by design/default*).

Paneelissa keskusteltiin paljon tavallisen loppukäyttäjän ja kuluttajan vaikeasta tilanteesta älylaitteittensa keskellä. Hän ei enää hallitse eikä ymmärrä käyttämiensä laitteiden toimintaa tai minkälaisia päivityksiä ne vaativat, eikä oikein voi olla vastuussa siitä, mitä ne hänen tietämättään verkossa tekevät.

Toisen paneelin¹³ aiheena olivat vihapuhe ja sananvapaus. Kova kielenkäyttö sosiaalisessa mediassa ja muualla verkossa on arkipäiväistynyt ja vihanpurkaukset ovat lisääntyneet. Huomiota herättävät tapahtumat kuten pakolaismäärän kasvu leimahtavat liekkiin kommenttipalstoilla. Sananvapauden rajoja koetellaan. Hyökkäykset ja uhkaukset rajoittavat kohteittensa sananvapautta; toisaalta yritykset hillitää verkkovihaa lainsäädännön keinoin saattavat heikentää sananvapautta yleisemminkin.

Paneelissa selviteltiin aluksi käsitteitä kansainvälisen oikeuden, Suomen lain ja verkon käytäntöjen kannalta. Vihapuhe-termin sijasta Suomessa on käytössä

joukko rikosnimikkeitä – kunnianloukkauksesta kiihotukseen kansanryhmää vastaan ja laittomasta uhkauksesta vainoamiseen – joiden katsottiin kattavan sen. Kysymys on enemmänkin siitä, onko resursseja puuttua kaikkiin tapauksiin.

Todettiin että viha ei synny verkossa, mutta verkko antaa mahdollisuudet sen levittämiseen, mikä saattaa vuorostaan lietsoa sen ilmenemismuotoja myös reaali maailmassa.

Vihapuheen paineessa alustojen moderointia kehitetään mm. kommenttipalstojen rakennetta uudistamalla niin että kommentoija joutuu entistä tarkemmin miettimään, mitä haluaa sanoa. Joissakin, esim. verkkopelien ympärille syntyneissä yhteisöissä voidaan moderoinnista edetä "manageroinnin" suuntaan ja yrityksiin ohjata keskustelua. Algoritmit ja automaatio ovat tarpeen alustoilla jotka ottavat vastaan tuhansia kommentteja sekunnissa.

12 Marko Helenius, Tampereen teknillinen yliopisto, Kauto Huopio, Viestintävirasto, Pasi Hurri, BaseN Oy, Riikka Rosendahl, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Kimmo Rousku, VVM. Moderaattorina Tommi Karttaavi, Internet Society

13 Päivi Kaukoranta, UM, Jussi Kari, viestintäjuristi, Olli-Poika Parviainen, Eduskunta, Reetta Pöyhtäri, Tampereen Yliopisto, Seppo Kujanpää, Suomen Punainen Risti. Moderaattorina Joonas Mäkinen, Electronic Frontier Finland

2017

Totuuden jälkeinen aika?

Pikkuparlamentti 27.4.2017

Foorumin avasi tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja **Thomas Blomqvist**, joka muistutti valiokunnan paneutuneen tietoyhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuden visioihin perustamisestaan vuodesta 1993 lähtien, eikä teema ole menettänyt ajankohtaisuuttaan.

Esimerkkeinä tulevaisuusvaliokunnan johdolla tapahtuvasta tutkimuksesta esiteltiin kolme raporttia jotka käsittelivät vastatietoa, eli pyrkimystä tuoda päätöksenteon tueksi sekä asiantuntija- että näkemystietoa (**Mikko Jakonen**), työkaluja tulevaisuuden radikaalien teknologien mahdollisuuksien tunnistamiseen (**Osmo Kuusi**) sekä jakamistaloutta ja alustatyötä (**Mats Nylund**).

Ensimmäinen paneeli¹⁴ kysyi onko alkanut totuuden jälkeinen aika, kun *post-truth* oli Oxfordin sanakirjojen kustantamon valinta vuoden 2016 sanaksi. Valheita on toki aina yritetty todistella totuudeksi, mutta nyt ilmiössä on jotakin uutta: on vain vaihtoehtoisia faktoja eikä totuudesta ole niin väliä. Yhdysvaltain vaalitaistelun ja Britannian brexit-kampanjan myötä keskustelu "totuuden jäl-

keisestä ajasta" levisi kaikkialle maailmassa eikä sitä voitu välttää myöskään vuoden 2017 Suomen internet-foorumissa.

Valeutisia on taktisessa tarkoituksessa levitetty jo antiikin aikoina, ja samoja kauhutarinoita on levitetty päivitettyinä versioina keskiajan Englannin juutalaisvainoista ensimmäiseen maailmansotaan ja vuoden 2014 Itä-Ukrainaan.

Paneelissa pohdittiin tutkijoiden, toimittajien ja faktantarkistajien voimin, miksi maailman sivu tunnettu ilmiö ajankohtaistui ja kärjistyi juuri nyt, mikä oli internetin ja sosiaalisen median rooli ja mihin yhteisen faktapohjan puute saattaa politiikassa johtaa. Sekä tietysti mitä voidaan tehdä huolestuttavan kehityksen kääntämiseksi, mikä on medialukutaidon kehittämisen ja faktantarkistuksen rooli?

Totuuden jälkeiselle ajalle keksittiin paneelissa parempi nimi: sisältösekaannuksen aika. Tavoite ei ole todistella valhetta totuudeksi, kunhan saadaan pakka sekaisin. Sekoittajilla on kolmenlaisia motiiveja: ansaita rahaa välittömästi tai välillisesti, naa-

mioimalla markkinointia muuksi sisällöksi tai vaikuttaa poliittisesti. Todettiin että teknologia ei ole syyllinen. Internet ei aiheuta valeutisia mutta sen sovellukset ovat ympäristö jossa edesauttaa niiden syntymistä ja leviämistä. Algoritmit antavat ihmisille juuri sitä, mitä heidän aikaisempi käyttäytymisensä kertoo heidän haluavan, ja samanmielisten kaikkukamioissa valheet muuttuvat totuudeksi. Huomautettiin myös niiden algoritmi tekee sitä mitä se on kirjoitettu tekemään. Joka ymmärtää sen, pystyy myös manipuloimaan sitä.

Tilanne on synnyttänyt faktantarkistajien ammattikunnan, mutta valeutisten oikaisu on loputon tehtävä, ja tehokkaampaa on auttaa ihmisiä itse tarkistamaan mikä voi pitää paikkansa ja mikä ei. Sosiaalisessa mediassa liikuvan tulisi myös tietää, että valeutisen kierrättäminen missä tahansa tarkoituksessa vain vahvistaa sitä.

Toisenkin paneelin¹⁵ aihe tuli internetin varjoisalta puolelta: anonymiverkot tarjoavat turvallisen viestintäkanavan mm. diktatuurimaiden toisinajatteli-

joille ja sensitiivistä tietoa käsitteleville toimittajille, mutta myös rikollisille. Tor-verkolla on noin kaksi miljoonaa aktiivista käyttäjää, joista valtaosa käyttää sitä laillisiin tarkoituksiin. Mutta verkossa on myös anonyymejä markkinapaikkoja, joilla on kaupan mitä tahansa huumeista aseisiin, varastettuihin henkilö- ja luottokorttietoihin ja palveluna tarjottaviin verkkohyökkäyksiin. Anonymiverkoissa on myös lasten hyväksikäyttöön liittyvää sisältöä.

Paneeli keskusteli anonymiverkojen eduista ja haitoista sekä mahdollisuuksia puuttua jälkimmäisiin. Mahdollisuudet todettiin varsin pieniksi, eikä niistä juuri olisi vastaavaa hyötyä. Poliisi seuraa rikollisten toimintaa verkossa ja on pystynyt sieltä saatavien vihjeiden perusteella estämään rikoksia reaaliaikaisesti.

14 Katja Valaskivi, Tampereen yliopisto, Mikko Salo, Faktabaari, Joonas Pörsti, Ulkopoliittika-lehti, Salla-Maria Laaksonen, Helsingin yliopisto. Moderaattorina Yrjö Länsipuro, Suomen Internet-yhdistys ry.

15 Juha Nurmi, Ahmia, Nina Vaaranen-Valkonen, Pelastakaa Lapset ry., Sari Sarani, Keskusrikospoliisi, Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland ry. Moderaattoreina Annina Lundvall ja Antti Järventaus, Pelastakaa Lapset ry.

2018

Hybridihyökkäykset demokratian uhkana

Hybridivaikuttamisesta vuoden 2018 foorumissa keskustelemassa vas. toimittaja Polina Kopylova, Jarno Limnell (Aalto-yliopisto), Jukka Savolainen (Hybridiosaamiskeskus), Johan Helsingius (Electronic Frontier Finland, Mikko Salo (Faktabaari) ja moderaattori Janne "Rysky" Riiheläinen.

Pikkuparlamentti 26.4.2018

Finnish Internet Forumin yhteistyöpartnerina ja isäntänä oli vuonna 2018 Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta, ja foorumin avasi sen puheenjohtaja Ari Jalonen. Tavallaan jatkona edellisen vuoden valeutiskeskustelulle FIF otti käsittelyyn hybridivaikuttamisen, jolle on tyypillistä psykologinen vaikuttaminen avainhenkilöihin, sisäisten konfliktien ruokkiminen sekä informaatiovaikuttaminen.

Ensimmäisessä paneelissa¹⁶ korostettiin sitä, että internetissä on hyvin paljon tietoa, joka ei välttämättä ole totta. Käyttäjien tulisi tarkistaa lähde ja konteksti, mielellään myös lukea kysei-

nen juttu, ennen kuin jakavat sen edelleen sosiaalisessa mediassa. Jo nyt on olemassa mahdollisuudet videon muokkaamiseen niin että esiintyjälle voidaan "laittaa sanat suuhun" ilman että katsoja huomaa mitään. Enää ei voi pitää totena edes sitä, minkä on omin silmin nähnyt.

Yhdysvaltain vuoden 2016 vaalien ja Britannian brexit-kansanäänestyksen jälkeen yksi hybridivaikutuksen tutkimuksen tärkeimmistä kohteita liittyy vaaleihin vaikuttamiseen. Faktantarkistajat valmistautuvat jo vuoden 2019 europarlamenttivaaleihin, joka on todennäköisesti verkkovaikutuksen haluttu koh-

de. Verkkovaikutuksella ei usein niinkään pyritä tukemaan tiettyjä ehdokkaita, vaan "hajottamaan ja hallitsemaan" eli aiheuttamaan hämmennystä, pelkoa ja epätoisuutta.

Panelistit keskustelivat hybridivaikutuksen menetelmistä ja miten välttää välttää niiden vaikutusta. Todettiin että Suomi on luottamusyhteiskunta ja sellaisena vastustuskykyisempi kuin moni muu maa.

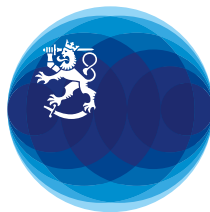
Toinen paneeli¹⁷ pureutui EU:n uuteen tietosuojasetukseen (GDPR) jota alettiin soveltaa kuu-kausi FIF:n jälkeen. Asetus korvasi aikaisemman direktiivin ja

astui siis suoraan voimaan myös Suomessa. Se vahvisti yksilön oikeutta saada päättää omista henkilötiedoistaan, tärkeänä osana hänen perus- ja ihmisoikeuksistaan. Panelistit olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että henkilöistä syntyvää dataa voidaan käyttää yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen. Keskeinen kysymys on, onko data henkilötietoa vai anonymisoitua. Pitäisi kehittää yhteinen tahtotila siitä, mitä datan käytöstä halutaan tietää, mihin vedetään raja henkilötiedon ja anonyymien tiedon välille, mitä data kerätään ja missä muodossa sitä säilytetään.

¹⁶ Jukka Savolainen, Hybridiosaamiskeskus, Mikko Salo, Faktabaari, Jarno Limnell, Aalto-yliopisto, Johan Helsingius, Electronic Frontier Finland ry., toimittaja Polina Kopylova. Moderaattorina Janne Riiheläinen.

¹⁷ Teemu Ropponen, Open Knowledge Finland ry., Leena Kuusniemi, FIPRA International, tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, Elias Aarnio, Electronic Frontier Finland ry. Moderaattorina Timo Kievari, LVM

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet